

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РЕВНОЩІВ ТА АГРЕСІЇ У ШЛЮБНИХ ПАРТНЕРІВ

Стаття присвячена вивченню психологічних характеристик ревнощів у шлюбних стосунках у партнерів із різним рівнем агресивності і ворожості. Такий феномен закоханої людини, як ревнощі, є дуже складним для вивчення засобами психології та соціології. Зазвичай ревнощі розглядають або з теоретично-умоглядних позицій, або з позицій психотерапії. Особливістю актуальності вивчення ревнощів як чинника любовних стосунків для сучасної психології полягає в тому, що ревнощі – це складне, суперечливе почуття. У розумних межах ревнощі природні, пояснювальні й навіть доцільні, вони є ознакою небайдужості, свідченням сильних почуттів і живих людських емоцій. Підсвідомо багато з людей уважають їх одним із доказів любові й нерідко сприймають позитивно. Ревнощі також здатні як набувати природних форм (побутові подружні ревнощі), так і доходити до афекту, перетворюватися на справжню хворобу (марення ревнощів). Шкідливо не саме почуття ревнощів, а крайні форми їх проявів, що виходять за межі норми (високий рівень агресії, підозрілість, образи, бажання помсти). Ревнощі призводять до проблем, розривів близьких стосунків, тому їх дослідження може послужити основою для розроблення методів надання психологічної допомоги. У статті розглядається поняття ревнощів, механізм виникнення, компонентна структура ревнощів. Як зазначає П. Куттер, прояв агресії за ревнощів залежить від пасивності або активності кохання. Чоловік, якщо він сподівався, що, залишаючись пасивним, буде оточений коханням жінки, агресивно ставиться саме до неї, а не до суперника. Якщо ж він кохає жінку активно, тобто його кохання є яскраво вираженим почуттям, а не бажанням бути коханим, то він переслідує суперника. У результаті проведеного дослідження виявлено, що реакції чоловіків і жінок із високим рівнем агресивності схожі й характеризуються проявом негативної афективної експресії, дистрибутивної комунікації, насильницькими погрозами, а також компенсацією чи заміщенням і маніпуляцією. Для жінок із високим рівнем ворожості характерні емоційний і поведінковий компоненти ревнощів.

Ключові слова: ревнощі, романтичні стосунки, афективна експресія, комунікативні реакції на ревнощі, агресивність, поведінковий компонент ревнощів, ворожість.

Постановка проблеми. Одним із найбільш руйнівних феноменів, пов'язаних зі сферою сімейних відносин, є ревнощі, які супроводжують людство протягом його багатовікової історії. Ревнощі асоціювалися із заздрістю, жадібністю, завзяттям, запальністю, параноєю, егоїзмом і навіть любов'ю. Амбівалентність і невизначеність ревнощів глибоко вкорінена в суспільній свідомості багатьох народів і відображена в деяких біблійських фрагментах.

Констатуючи поширення ревнощів на певних етапах розвитку людства, дослідники дійшли висновку, що вони проявляють себе в культурах, які заохочують сексуальний поділ.

Ревнощі характеризуються як сукупність негативних емоційних станів, відчутних у разі втрати можливості володіти чимось або кимось. Вони мають історично зумовлене коріння, оскільки кожна культура містить нормативні приписи щодо того, що повинно бути у виключній власності людини, що має бути розділене. Тому причини, які змушують людину однієї культури відчувати ревнощі, не обов'язково будуть викликати ревнощі у представників інших культур [1, с. 15].

В архаїчній культурі, як відомо, не було почуття ревнощів. Звичай надавати дружин гостям існував на всіх континентах. У деяких культурах існувала традиція «права першої ночі». Поява ревнощів за таких умов була малоймовірною і не підтримувалася оточенням. Навіть більше, у полігамних культурах дружини заохочували своїх чоловіків до шлюбу з іншими жінками. Вигода полягала в тому, що це сприяло підвищенню престижу першої дружини і давало можливість поділу домашньої роботи, турбот про виховання і здоров'я дітей, побутових обов'язків.

К. Девіс порівняв культури, що підкреслюють сексуальну відданість і одношлюбність, і ті, які не надають цьому чиннику особливого значення. Ним виявлено значно меншу кількість прикладів виникнення проблем ревнощів у суспільствах тієї формації, яка допускає багатоженство.

Поступово ревнощі набули статусу типового і масового психологічного феномену, який має широкий діапазон проявів у приватному житті людини і досить рано входить у зміст її особистого досвіду. Незважаючи на поширення, у вітчизняній і закордонній психології немає однозначного розу-

міння сутнісної природи ревнощів, її предикторів, детермінант, видів і патернів [14, с. 64].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Можливо, вивчення ревнощів утруднено у зв'язку з тим, що їх виникнення і прояв людина не здатна одразу відрефлексувати. З. Фрейд, К. Юнг, А. Адлер, Е. Фромм, К. Хорні вважають, що в багатьох ситуаціях люди приховують і маскують ревнощі не тільки від інших, але і від самих себе. Треба мати певну соціальну сміливість і психологічну компетентність, щоби зізнатися або зрозуміти, що за спалахами агресії, невдоволенням собою й іншими, тривожністю, нудьгою, заздрістю, афективністю стоять ревнощі.

В. Шекспір називав ревнощі «зеленооким чудовиськом», проте використовував їх як цікаву і пікантну тему для багатьох своїх п'єс і показав, що вони проявляються у великій кількості «облич». Дискомфорт, що виникає через ревнощі, посилюється залежно від суб'єктивної цінності об'єкта ревнощів. Поширення ревнощів є результатом укоріненості в соціальній свідомості стереотипних, найчастіше міфологічних уявлень про даний феномен. Ідея, що ревнощі є показником кохання, наполегливо зберігалася протягом багатьох століть. М. Мід уважала, що ревнощі – це барометр, який показує, наскільки високий ступінь любові, що вони просто показують ступінь ненадійності коханого. Схожої думки дотримувався О. Фенічел, який уважав, що ревниві люди – це ті, хто не здатні любити, але потребують того, щоб їх любили. Він говорив про те, що побутує уявлення, що можна відчувати ревнощі навіть до того, кого ви не любите, і навіть до того, кого ви всім серцем ненавидите [2, с. 61].

А. Маслоу говорив про негативну кореляцію між ступенем ревнощів і наявністю любові: що більше ревнивий чоловік, то менше ймовірність любові. Ним виділені два види любові: любов, заснована на залежності, і любов, заснована на любові. На його думку, ці два типи любові можуть співіснувати в одній людині.

Ревнощі не є винятковим атрибутом подружніх відносин. Ревнивими бувають не тільки закохані і відкинуті партнери, а й сиблінги, які можуть боротися за лідерство і домінування в родині.

Деякі психологи схильні бачити в ревнощах інстинкт, називаючи його «територіальним імперативом» (К. Бейкер). У працях І. Кона, М. Обозова, І. Котової, Я. Коломинського, І. Коваленко, В. Мясіщева, І. Хмарука, О. Васильєвої, А. Ташцевої, І. Шкрячко виявлено, що спектр причинного поля виникнення ревнощів досить широкий. Найбільш часто предикторами ревнощів виступають: переваги одних людей і зневага іншими; незрозуміла частота дружніх зустрічей; тривалість часу, що витрачається на неформальне спілкування; увага вчителя до одного учня на шкоду іншим; ласкаве і дбайливе ставлення батьків до «улюбленця»;

флірт із подругами дружини або із друзями чоловіка; прояв особливої цікавості до нових людей; наявність або придбання нових речей, предметів, які недоступні для інших; отримання високих соціальних статусів і нагород; можливість вести світський, куртуазний спосіб життя; кращі умови роботи; наявність елітного житла, автомашини й ін. У низці досліджень установлено, що найчастіше ревнує один із членів діади – подружньої, дитячо-батьківської, дружньої тощо.

Метою статті є діагностика та вивчення структурних характеристик ревнощів залежно від рівнів агресії та ворожості членів подружжя.

Виклад основного матеріалу. У найзагальнішому вигляді ревнощі можна визначити як демонстративно або приховано пережитий суб'єктом складний стан, що інтегрує позитивне і негативне ставлення референтної особи, яка віддає очевидну або уявну перевагу іншим людям.

У низці досліджень установлено, що найчастіше ревнує один із членів діади – подружньої, дитячо-батьківської, дружньої тощо. Предметом ревнощів можуть бути такі цінності, як робота, просування по службі, майно, захоплене ставлення оточення до значущих людей. Ревнощі також може викликати зовнішній вигляд, соціальний стан, професійний статус, висока мобільність, затребуваність, публічність людей із близького (і навіть з далекого, але бажаного) кола спілкування. Найчастіше ревнивих людей турбують: недолік задоволення потреби у визнанні, престижі або любові, усвідомлення того, що інші мають щось краще або більше.

Ревнощі можуть виникати через суперництво, прагнення до самоствердження, бажання мати високий престиж або особливий імідж (О. Степанов, Є. Титова). Втрата любові, дружби і поваги, можливо, є найчастішою причиною ревнощів, які досить часто становлять «подвійний симбіоз» із заздрістю. У низці робіт остання розглядається як одна з форм ревнощів. Однак варто вказати на відмінності, які є між ревнощами і заздрістю. Заздрість заснована на сильному бажанні суб'єкта мати що-небудь, що належить іншій людині, ревнощі засновані на бажанні утримати що-небудь, не ділитися з іншою людиною.

Цілком імовірно, нормальні ревнощі – це своєрідний прояв або продовження заздрості, тому що вона може змусити відчувати потенційну загрозу і загострити пильність. Заздрість призводить до образ, скарг або до визнання права людини на власність, тоді як нормальні ревнощі насторожують і посилюють недовіру. Заздрість більше пов'язана з активністю щодо матеріального майна або персональних талантів, а ревнощі більше спрямовані на наслідки прихильності, уваги, визнання інших і любові. Ревнощі частіше виникають навколо символічних речей, тоді як заздрість більше зайнята речами безпосередніми. Звичайно, людина може

бути заздрісною і ревнивою одночасно, оскільки обидва почуття розвиваються через особистісну незрілість, від страху позбавлення, від конфліктів щодо зон поділу і володіння.

Ревниві люди стежать за тим, щоб їхні партнери або кохані не мали можливостей для саморозвитку або більшої, ніж у них, успішності, реагуючи невдоволенням на їхні спроби вчитися, отримати просування по службі або робити що-небудь, що забезпечує більший ступінь незалежності. Для ревнивих людей типово, що, отримуючи вигоди від їхніх досягнень, вони не довіряють їм, пред'являють ультиматуми і звинувачення, які можуть супроводжуватися допитами, погрозами і навіть зловживаннями силою. Ревнощі призводять до погіршення якості життя партнерів у шлюбі або бізнесі, до припинення відносин, до переходу в інші родини або організації [13, с. 37].

Сім'ї розпадаються через ревниві нападки одного з подружжя, батьків або інших членів сім'ї. Фірми, виробничі та наукові колективи припиняють існування або погіршують свої показники через наявність незкінчених конфліктів, пліток, боротьби за фаворитизм начальників, коханців. Ревнощі породжують злість, заздрість, відкидання, розрив відносин між найближчими друзями і люблячими людьми.

Важко передбачити, що викличе ревниву реакцію в того чи іншого члена сім'ї. І однаково важко передбачити, якою буде реакція, навіть після того, як ревнощі вже проявилися і «заявили» про себе. Поведінкові «відповіді» ревнивців у багатьох ситуаціях можуть бути наслідком етнокультурних традицій, норм, настанов, а також стратегій, які найбільш часто використовувалися у процесі їхнього виховання і навчання.

Суб'єкти, схильні до ревнощів, виявляють специфічні стратегії поведінки щодо об'єктів своїх ревнощів. Вони намагаються тримати їх в ізоляції від соціуму і взаємодій із «підозрілими» партнерами, стежать за тим, щоб їхні партнери або кохані не мали можливостей для саморозвитку, обмежують особистісний простір, контролюють формальні і неформальні зв'язки й ін.

Ревниві реакції на ті загрози можуть проявлятися в різних формах відвертої чи прихованої поведінки, в усних звинуваченнях, нападах, в агресивних діях і навіть у насильстві. Вони також можуть містити елементи провокації, які не помітні для сторонніх, але є типовими для конкретної особистості. Реакції ревнощів у кожної людини досить унікальні. Вони відображаються і фіксуються в особистому досвіді переживань, настроїв і бажань людини, резонуючи в її свідомості вже на ранніх стадіях онтогенетичного розвитку.

Варто враховувати і те, що ревнощі можуть бути наслідком деякого соціального навчання. Найбільш часто спостерігаються поведінкові реакції

у близьких людей, які стають звичними і допустимими. Особистість, що зростає, маркує їхню модальність у своїй свідомості, вносить до свого рольового і поведінкового репертуару, а потім використовує в подібних ситуаціях без особливого контролю й оцінки [3, с. 29].

У вітчизняній і закордонній психології існують діаметрально протилежні погляди на ґендерну зумовленість ревнощів. Одні дослідники стверджують, що більш ревниві чоловіки, інші – що жінки.

Деякі дослідники говорять про гормональний або генний чинники як основну причину типово чоловічої або типово жіночої поведінки. Деякі психологи слідом за З. Фрейдом говорять про «анатомічне призначення» статі.

Дослідники робили неодноразові спроби виявити, чи змінюються ревнощі з віком. Існує думка, що ревнощі характерні передусім для людей молодого віку. В одному з лонгітюдних досліджень виявлено, що двадцятирічні подружжя проявляли великі ревнощі один до одного, які значно зменшувалися з кожним наступним десятиліттям спільного життя. Підставою для зменшення ревнощів із віком служить поступова втрата сексуальності. Це справедливо для випадків, коли ревнощі спричинені сексуальним суперництвом. Згідно з даними, отриманими в багатьох дослідженнях, високий відсоток ревнощів зберігається у віці до тридцяти років. Існують вагомі підстави говорити про взаємозв'язок між процесом старіння і публічним проявом ревнощів [12, с. 43].

У нашому дослідженні використовувалися такі методики: «Шкала ворожості» Басса-Дарки [4, с. 18], «Багатовимірна шкала ревнощів» С. Файффер [11, с. 45] і П. Вонг в адаптації І. Фурманова й А. Вергейчик [3, с. 97].

Вибірка для даного дослідження складалася з респондентів віком від 18 до 58 років, загальною кількістю 137 осіб, серед яких 87 жінок і 50 чоловіків.

Отже, у результаті проведеного дослідження отримані дані про статеві відмінності в характеристиках ревнощів залежно від рівня агресивності і ворожості. Жінки з високим рівнем агресивності, на відміну від жінок із низьким рівнем агресивності, частіше в ревливих стосунках відкрито демонструють свої переживання, пов'язані з наявністю суперниці, звинувачують партнера в ситуації, що склалася, і сваряться з ним, можуть проявляти агресію і насильство щодо нього. Крім цього, вони використовують маніпуляцію, спрямовану на привернення уваги партнера, демонструють свою любов через турботу і залицяння до нього.

Водночас жінки з високим рівнем агресивності характеризуються більшою підозрілістю щодо свого партнера, сумнівами в його вірності, влаштовують перевірки партнеру на наявність зради, а також характеризуються більш інтенсивними емоційними переживаннями, пов'язаними з наявністю суперниці.

Серед чоловіків також виявлені значущі відмінності в характеристиках переживання ревнощів. Чоловіки з високим рівнем агресивності порівняно із чоловіками з низьким рівнем агресивності значно частіше демонструють такі комунікативні реакції на ревнощі: негативну афективну експресію ($p \leq 0,05$), дистрибутивну комунікацію ($p \leq 0,05$), уникнення або заперечення ($p \leq 0,01$), маніпуляцію ($p \leq 0,05$). Також для них характерне переважання емоційного компонента ревнощів ($p \leq 0,01$).

Отже, для чоловіків із високим рівнем агресивності в ревних відносинах характерні демонстрування негативних переживань, пов'язаних із ревнощами, уникнення та заперечення наявності проблем, пов'язаних із ситуацією, що викликає ревнощі, вони схильні звинувачувати, сваритися з партнеркою, використовують маніпуляції у взаєминах, які спрямовані на привертання уваги партнерки, а також демонструють більш інтенсивні емоційні реакції на ситуації, що провокують ревнощі.

Отже, можна помітити, що реакції чоловіків і жінок із високим рівнем агресивності в ситуації ревнощів відрізняються. Жінки, на відміну від чоловіків, у ревних відносинах, з одного боку, можуть проявляти агресію щодо партнера, з іншого – прагнуть догодити йому, зробити щось приємне, щоб виглядати кращими в очах партнера. Чоловіки відрізняються тим, що заперечують наявність проблеми й уникають розмов про неї. Водночас у ситуації ревнощів жінки більш підозрілі, більш емоційно реагують на можливу суперницю і схильні проявляти контроль щодо партнера. Чоловіки в ситуації ревнощів характеризуються більш інтенсивним емоційним переживанням, пов'язаним із наявністю суперника.

Жінки з високим рівнем ворожості в ситуації ревнощів значно частіше виявляють негативну афективну експресію ($p \leq 0,05$) і маніпуляцію ($p \leq 0,05$) щодо партнера, ніж жінки з низьким рівнем ворожості. Також існують відмінності у вираженні компонентів ревнощів. Так, у жінок із високим рівнем ворожості когнітивний ($p \leq 0,01$), емоційний ($p \leq 0,01$) і поведінковий ($p \leq 0,01$) компоненти ревнощів проявляються більше, ніж у жінок із низьким рівнем ворожості.

Отже, жінки з високим рівнем ворожості, на відміну від жінок із низьким рівнем ворожості, у ревних відносинах частіше використовують маніпуляцію щодо партнера, а також більш підозрілі. Крім цього, вони інтенсивніше реагують на ситуації, що провокують ревнощі, схильні перевіряти партнера на наявність зради, наприклад, відстежуючи його дзвінки або місцезнаходження, перевіряючи його речі тощо.

У чоловіків із високим і низьким рівнем ворожості значущих відмінностей у комунікативних реакціях на ревнощі і компонентах ревнощів виявлено не було.

Висновки. Існує припущення, що особистісна, емоційна й інтелектуальна зрілість людини змен-

шують негативні прояви ревнощів. Отриманий досвід особистих відносин дає матеріал для більш об'єктивних оцінок себе й інших, що робить людей більш терпимими до відмінностей в їхній індивідуальній поведінці [6, с. 23].

Дослідження показали, що в основі появи ревнощів лежить низька самооцінка, недовіра до близьких людей, незадоволеність потреби у визнанні, любові, престижі, соціальному статусі тощо. До прояву ревнощів схильні також особи, які страждають від почуття неадекватності або залежного становища. Упевнені в собі люди, які мають хорошу самооцінку й емоційну безпеку, рідко бувають вразливими для ревнощів.

Будучи інтегративним психологічним феноменом, ревнощі охоплюють багато патернів, як-от: любов, ненависть, амбітність, недовіра, марнославство, радість, гордість, почуття власності, прагнення, трепет, страх та ін. Співвідношення цих складників ревнощів у різних людей змінюється залежно від досвіду, ціннісних пріоритетів і обставин життя. Тому можна говорити про те, що структура і прояви ревнощів індивідуальні та мінливі.

Задоволення від ревнивої поведінки можна пояснити тим, що вона надає можливість дати волю стримуваним емоціям, які не можуть знайти більш конструктивних шляхів для виходу [7, с. 79]. Іноді ревнощі є засобом захисту, що забезпечує контроль за більш болючими емоційними переживаннями. У Біблії (пісня 8:6) сказано, що «ревнощі жорстокі, як могила».

Однією з найбільш поширених підстав для виникнення ревнощів у сфері шлюбної взаємодії є подружня невірність, що позначається також термінами «зрада», «адюльтер» або «перелюб».

З огляду на значущість для особистості речей, пов'язаних із проявами ревнощів, дослідники давно прагнуть з'ясувати детермінанти і механізми їх виникнення і функціонування. Під час вивчення ревнощів важливі виявлення діапазону їхнього прояву, пошук конструктивних способів зняття напруженості, симптомів підозрливості та тривожності в ревних партнерів, сприяння їм у виборі таких форм поведінки і спілкування, які не викликать у них почуття ревнощів [8, с. 47].

Отже, на підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

– жінки з високим рівнем агресивності частіше, ніж жінки з низьким рівнем агресивності, у ревних відносинах відкрито демонструють переживання, пов'язані із ситуацією ревнощів, сваряться з партнером і звинувачують його в ситуації, що склалася, можуть проявляти агресію і насильство щодо нього, використовують маніпуляцію, щоби привертати увагу до себе, або демонструють свою любов до нього, прагнучи зробити для нього щось приємне;

– чоловіки з високим рівнем агресивності частіше за чоловіків із низьким рівнем агресив-

ності в ревних відносинах відкрито демонструють переживання, пов'язані з ревнощами, висловлюють звинувачення на адресу партнерки, сваряться з нею, використовують маніпуляцію, заперечують наявність проблеми;

– жінки з високим рівнем ворожості частіше використовують маніпуляцію, ніж жінки з низьким рівнем ворожості. Крім цього, вони більш підозрілі, для них характерно переважання емоційного компонента ревнощів, а також схильність перевіряти партнера на наявність зради;

– у чоловіків із високим і низьким рівнем ворожості значущих відмінностей у реакціях на ревності і компонентах ревнощів виявлено не було.

Для адекватних і науково обґрунтованих відповідей на багато запитань потрібно виявити роль різних предикторів у перебігу і тривалості процесів, пов'язаних із ревнощами, а також визначити основні психологічні патерни, що утворюють її змістовність і специфіку проявів, як складного, унікального і провокаційного психологічного феномену.

Література:

1. Антонов А., Медков В. Социология семьи. Москва : МГУ, 1996. 303 с.
2. Бейкер К. Теория семейных систем М. Боуэна. Вопросы психологии. 1991. № 6. 155–164 с.
3. Взаимосвязь агрессивности и ревности в романтических и брачных отношениях / под ред. А. Вергейчик. Минск, 2013.
4. Волкова А. Опыт исследования супружеской неверности. *Вопросы психологии*. 1998. С. 57–59.
5. Ильин Е. Дифференциальная психология мужчины и женщины. Санкт-Петербург : Питер, 2002. 544 с.
6. Кришталь В. Сексуальная гармония супружеской пары. *Сексуальная дисгармония супружеской пары*. Харьков, 1996. С. 89–97.
7. Куттер П. Любовь, ненависть, зависть, ревность. Психоанализ страстей. Санкт-Петербург : Б.С.К., 1998. С. 38.
8. Обозов Н. Семейно-брачные и родственные отношения. Психология семьи : хрестоматия. Самара, 2002. 239 с.
9. Роджерс К. Брак и его альтернативы. Позитивная психология семейных отношений. Москва : Этерна, 2006. 320 с.
10. Терентьев Е. Бред ревности. Москва : Медицина, 1990. 318 с.
11. Фурманов И. Агрессия и насилие: диагностика, профилактика, коррекция. Санкт-Петербург, 2007.
12. Фурманов И. Тактики поведения в ситуации переживания ревности: адаптация методики «Коммуникативные реакции на ревность». *Психологический журнал*. 2012. № № 1–2. С. 67–68.
13. Хмарук И. Социально-психологические корреляты выбора способа реагирования в ситуации измены супруга. Ростов-на-Дону : РГУ, 2000. 378 с.
14. Gurrero L. The Communicative Responses to Jealousy Scale: Revision, Empirical Validation, and Associations with Relational Satisfaction. *Communication Methods and Measure*. 2011. Vol. 5. № 3. P. 223–249.

Petiak O. V. Investigation the features of the interaction of the interaction of the jealousy and aggressions in marriage partners

The article is devoted to the study of psychological characteristics of jealousy in marital relations with partners with different levels of aggression and hostility. Such a phenomenon of amorous person, as jealousy, is very difficult to study by means of psychology and sociology. As a rule, usually jealousy is considered either from theoretical-speculative positions, or from the standpoint of psychotherapy. The peculiarity of the relevance of the study of jealousy as a factor of love affairs for modern psychology is that jealousy is a complex, contradictory feeling. In reasonable limits, jealousy is natural, explanatory and even advisable; they are a sign of partial, a testimony of strong feelings and living humane motions. Subconsciously, many people consider them one of the proofs of love and are often perceived positively. Jealousy is also able to accept as natural forms (domestic marital jealousy), and can reach the passion and become a real illness (delusions of jealousy). It is not harmful the very feeling of jealousy, but extreme forms of their manifestations that go beyond the norm (high level of aggression, suspicion, insults, desire for revenge). Jealousy leads to problems, breakup of close relationships, so their research can serve as the basis for developing methods for providing psychological care. The article deals with the concept of jealousy, the mechanism of its occurrence, the component structure of jealousy. As P. Kutter notes, the manifestation of aggression in jealousy depends on the passivity or activity love. A man, if he hoped that, remaining passive, would be surrounded by the love of a woman, he would be aggressive towards her, not to an opponent. If he loves a woman actively, that is, if his love is a pronounced feeling, and not a desire to be loved, then he pursues an opponent. As a result of the study, it was found that the reactions of men and women with a high degree of aggressiveness are similar and characterized by manifestation of negative affective expression, distributive communication, violent threats, as well as compensation or substitution and manipulation. For women with a high level of hostility, emotional and behavioral components of jealousy are characteristic.

Key words: *jealousy, romantic relationships, affective expression, communicative reactions to jealousy, aggressiveness, behavioral component of jealousy, hostility.*